

‘Het zwembad is van ons allemaal’

Inwoners van Uitgeest beheren en exploiteren sinds 2015 openluchtzwembad De Zien. Met succes: binnen twee seizoenen hebben zij het voor elkaar gekregen om het zwembad, dat een zware financiële last vormde voor de gemeente, om te toveren tot een financieel gezonde voorziening. De burgemeester noemt het ‘de ultieme vorm van directe democratie’, terwijl de stichtingsvoorzitter zijn zegeningen telt met 150 vrijwilligers die het zwembad runnen.

Het openluchtzwembad van Uitgeest dreigde enkele jaren geleden te verdwijnen omdat de gemeente de subsidie wilde stopzetten. De inwoners kwamen massaal in opstand, want het zwembad heeft een grote sociale functie. Hele generaties leerden er niet alleen zwemmen, zij deden er ook contacten en vriendschappen op. Samen wisten de inwoners een structureel tekort met daarbij een flinke subsidie van de gemeente om te buigen naar een sluitende exploitatie, nagenoeg zonder subsidie. Tegelijkertijd wordt er geïnvesteerd in ruim 1.400 zonnecollectoren en twee warmtepompen. Daardoor kan de gaskraan straks definitief dicht en levert het zwembad in de wintermaanden warmte aan het naastgelegen jongeren-centrum, de sportzaal en voetbalkantine. Er wordt ook in sociale duurzaamheid geïnvesteerd. De betrokkenheid van alle inwoners van Uitgeest is groot. De inzet voor het zwembad zorgt voor versterking van de sociale cohesie. Tegelijkertijd zorgt het zwembad voor de integratie van mensen die moeilijk een baan kunnen vinden.

Burgemeester Wendy Verkleij ziet ‘mooie krachten’ ontstaan in de gemeenschap,

omdat het zwembad echt van de inwoners zelf is en ze graag verantwoordelijkheid willen dragen als het om maatschappelijke voorzieningen gaat. ‘Dit is een prachtig voorbeeld van de participatiesamenleving. De inwoners beseffen dat voorzieningen verdwijnen als zij niet ontstaan en de handen ineenslaan. Ze vinden het een stap te ver om over de gemeentegrens te moeten zoeken naar iets gelijkwaardigs. Hoe fijn is het wanneer je kinderen op hun fiets kunnen springen om te gaan zwemmen? Om dit voor elkaar te krijgen, is er een goede leemlaag van inwoners nodig die de schouders eronder zet. Ik ben echt zeer trots op de vrijwilligers die zich inzetten voor een zwembad van

Na 2020 moet het zwembad financieel op eigen benen staan

17.000 vierkante meter met een bovenregionale functie. Dat is uniek. Het is de ultieme vorm van directe democratie.’ Uitgeest worstelde, net als veel andere gemeenten, met tekorten op de maatschappelijke voorzieningen. Om die weg te werken, wordt door een gemeentebestuur afgevinkt wat moet blijven en wat weg kan. Zwembad De Zien stond op de nominatie te sneuvelen. Dat werd voorgelegd aan de gemeenteraad en die kwam op voordracht van een toenmalige wethouder met het voorstel om een werkgroep te organiseren. Die zou onderzoek moeten doen naar mogelijkheden om het bad te behouden.

Verkleij: ‘Het gaat om een voorziening binnen de eigen gemeente die gedragen wordt door de inwoners. Daarom bestond de werkgroep ook uit inwoners en een medewerker van een buurgemeente. Daar is geen duur bureau voor ingehuurd. De werkgroep had voldoende expertise om een kwalitatief goed rapport op te leveren, waar de raad een onderbouwd besluit over kon nemen. De negatieve energie die vanuit de inwoners ontstond omdat ze tegen sluiting van het zwembad waren, kantelde door het rapport en de ideeën die daaruit voortvloeiden. Vooral het idee om het

Burgemeester Wendy Verkleij en Jan Ros, voorzitter van Stichting Zwembad De Zien.

zwembad zélf te gaan runnen, speelde daarbij een grote rol.’

De gemeente wilde de financiële druk op het zwembad verlagen en is daar met het bestuur van Stichting Zwembad De Zien uitgekomen. Uitgeest moest jaarlijks tussen de anderhalf en twee ton in het zwembad steken, dat is teruggebracht naar 20.000 euro per jaar tot 2020. De rest wordt georganiseerd door het zwembad, gerund door 150 vrijwilligers die alles op eigen kracht doen. Na 2020 moet het zwembad financieel op eigen benen staan.

Oersterk

De raad stond een paar jaar voor de keuze: houden we het zwembad open of sluiten we het? Medio 2013 nam de raad een motie aan waarin het college werd gevraagd ruimte te bieden aan initiatieven waarmee de exploitatie van voorzieningen kon worden voortgezet. Het was volgens Verkleij een inventieve wethouder die als eerste sprak over een werkgroep. ‘De raad nam dat over, want je kunt je voorstellen wat er gebeurt als zo’n onderwerp op de agenda staat. De raadzaal en de hal van het gemeentehuis stonden vol met tweehonderd kinderen en minstens zoveel volwassenen die het zwembad wilden behouden. Dat heeft

Het werk is vrijwillig, niet vrijblijvend

ook invloed op de besluitvorming.’ Toen het voorstel voor een werkgroep werd geopperd, meldde zich direct een aantal inwoners. Met het rapport van de werkgroep als basis is verder gewerkt en kwam er een stichtingsbestuur voor het zwembad. De gemeente gaf een bruidsschat mee met een beheer- en exploitatie-overeenkomst voor vijf jaar. Inmiddels heeft de raad dat verlengd naar twaalf jaar omdat het bestuur graag duurzame investeringen in het zwembad wil doen. Verkleij zegt dat de gemeenteraad wel voor een uitdaging stond door de verantwoordelijkheid voor een voorziening aan de inwoners te geven. Het vertrouwen was er, maar met de restrictie dat er scherp zou worden gemonitord. ‘Er is jaarlijks een intensief gesprek en een toetsing of het gaat volgens de wensen van de politiek. Inmiddels zitten we in het derde seizoen en het zwembad floreert. De doelstellingen worden niet

gehaald zonder de inzet van de lokale krachten uit de samenleving. Het beheren is moeilijker dan het begeren en dat was ook de angst van de raad. Inwoners hadden wel de insteek om het te gaan exploiteren, maar het beheren gedurende een lange periode is een ander verhaal.’ Het initiatief met het zwembad werkte in de gemeenschap als een katalysator. Niet veel later werd ook de bibliotheek overgenomen door inwoners, onder de naam *Lees Lokaal*. De bieb ontvangt nog een kleine subsidie, maar wordt volledig gerund door vrijwilligers, inclusief de bibliothecaris. Ook de muziekschool is verzelfstandigd.

Energie

Volgens Jan Ros, voorzitter van de stichting, dendert er een rollercoaster aan prachtige energie door Uitgeest. Er was niets voor nodig om de inwoners in beweging te zetten om hun voorzieningen in stand te houden. Het gebeurde volgens hem eigenlijk als vanzelf, zodra het gerucht ging dat de gemeenteraad een besluit moest nemen over het zwembad. ‘In een zaal vol mensen die tegen sluiting zijn, komen een enorme energie en potentie vrij’, aldus Ros. ‘De contouren

waren nog niet eens bekend, maar iedereen wilde het zwembad behouden waar men samenkomt, waar vriendschappen ontstaan en waar huwelijken uit voortkomen. Toen we het verzoek aan de inwoners deden om zich te melden als vrijwilliger, lagen er binnen twee weken 250 briefkaarten in de brievenbus. Voor iedereen was het voelbaar dat het zwembad van ons allemaal is. Het eigendom van het zwembad is nog steeds in handen van de gemeente, maar het bestuur voelt zich heel prettig bij het contract.' Het succes achter de financieel gezonde exploitatie komt wat betreft Ros doordat er niemand op de loonlijst staat. 'Dat is de sterke schakel, het zwembad is van ons allemaal; dat was de insteek vanaf het begin.' Sommige vrijwilligers krijgen een rechtsgeldige vergoeding. Studenten bijvoorbeeld, die in het weekeinde naar hun ouderlijk huis komen en in het zwembad helpen, of gepensioneerde bewoners die toezicht houden en opgeleid zijn. Het werk is vrijwillig, niet vrijblijvend, de vrijwilligers hebben wel een verantwoordelijkheid. Als beide baden in gebruik zijn, horen vier gediplomeerde toezichthouders aanwezig te zijn. Zo niet, dan gaat het hek niet open. Ros: 'Tussen de vrijwilligers zitten ook zware jongens op het gebied van bouwen. Er moest voor de opening een nieuwe betonnen wand ko-

men van drie meter hoog en twintig meter lang. Dat doe je niet even op zaterdagochtend met wat vrijwilligers. Daar is de juiste expertise voor nodig.'

Bruidsschat

Intussen heeft De Zien het eerste deel van een technische verduurzaming achter de rug en zijn ruim 1.400 zonnecollectoren geplaatst. In het najaar komen daar twee of drie warmtepompen bij. Het bestuur wilde graag investeren met het nodige geldbedrag, maar die investering moet wel worden terugverdiend. Dat duurt langer dan vijf jaar, vandaar dat het contract is verlengd naar twaalf jaar. De bruidsschat is al voor de opening van het eerste seizoen opgegaan aan het wegwerken van achterstallig onderhoud.

'De verduurzaming financieren we met nieuw geld dat we zelf hebben gegeneereerd, een totaalbedrag van rond de 60.000 euro', zegt Ros. 'De helft daarvan is gefinancierd door het Rijk, die verstrekte subsidies voor dit soort inventieve projecten. De zonnecollectoren vangen de warmte op, die wordt gebufferd in een pompsysteem. Als het zwembadwater afkoelt, slaat het systeem aan en verwarmt het water weer tot 23 graden.' In de regio wordt ieder jaar een beursvloer georganiseerd waar overheden, verenigingen, stichtingen, bedrijven en

instellingen matches kunnen maken. Wie biedt wat en wie wil wat? Ros noemt als voorbeeld dranghekken voor een evenement, de leverancier krijgt daarvoor een avond het zwembad voor een personeelsfeestje. Op die beursvloer kwam Ros de Noord-Hollandse gedeputeerde Jaap Bond tegen en vroeg hem spontaan een match te maken voor het begeleiden bij investeringen in technische duurzaamheid. 'Hij vond het een goed plan en dat was het begin van een samenwerking met de provincie. Die bood deskundige collega's aan die ons hebben geholpen twee heao-studenten aan te trekken die op techniek afstudeerden. Zij hebben ons geholpen met het opstellen van twee technische rapporten om de plannen tastbaar te maken.' In het zwembad werken ook mensen met een afstand tot arbeidsmarkt. Op deze manier wordt inhoud gegeven aan het streven hen weer volwaardig mee te laten doen. Verkleij en Ros spreken van een mooie vorm van re-integratie. Ros: 'Binnen de kortste keren komen ze in korte mouwen naar het zwembad, draaien mee en denken na over de werkzaamheden. De wethouder met het sociaal domein in portefeuille heeft er lang aan moeten trekken om dit voor elkaar te krijgen, maar nu plukt de gemeenschap er de vruchten van.' ◀

Advertentie

Cursussen speciaal voor accountants en controllers in de publieke sector

Academie
Publieke
Sector

Bijvoorbeeld:

Mastercourse Publieke Sector 2017 | 15 t/m 17 november 2017

Trends risicomanagement in de publieke sector | 21 november 2017

Bekijk het volledige aanbod op www.academiepubliekesector.nl